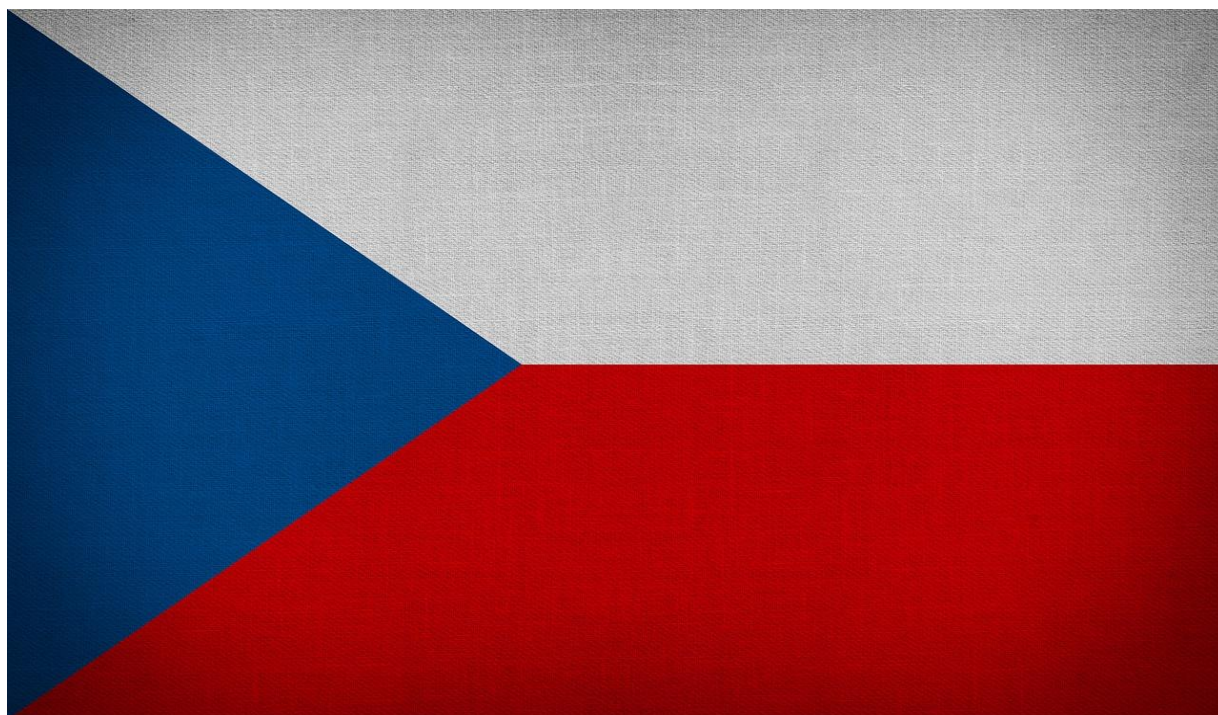

Kryzys na linii Praga-Moskwa. Reakcja Europy Środkowo-Wschodniej

Aleksandra Paluch

26.05.2021

Artykuł w skrócie:

- Służby czeskie oskarżają rosyjskich wojskowych o wywołanie eksplozji w składzie amunicji w 2014r. w miejscowości Vrbětice.
- Zarówno strona czeska jak i rosyjska wydalila bezprecedensową liczbę dyplomatów.
- Po apelu Republiki Czeskiej do państw sojusznicznych, w regionie Europy Środkowo-Wschodniej doszło do masowego odsyłania dyplomatów rosyjskich z krajów bałtyckich oraz Słowacji.
- Rosja oskarża Stany Zjednoczone o podsycanie rusofobicznych nastrojów w Europie.

Wstęp

Poniższy wpis ma na celu prześledzenie etapów ostatniego kryzysu rosyjsko-czeskiego, a także ułożonych chronologicznie reakcji poszczególnych państw Europy Środkowo-Wschodniej na działalność Federacji Rosyjskiej w regionie. Działania każdego z państw zostały opisane oddzielnie, wraz z przyporządkowaną do nich reakcją strony rosyjskiej.

Konflikt czesko-rosyjski

W kwietniu 2021 roku miał miejsce znaczny kryzys w stosunkach rosyjsko-czeskich, który wywołał wiele istotnych reakcji państw Europy Środkowo-Wschodniej. Przyjacielskie dotychczas relacje uległy znacznemu pogorszeniu na skutek informacji, wykrytych w śledztwie czeskich służb, dotyczącego wybuchu w składach amunicji w 2014 roku, w miejscowości Vrbětice. Skutkiem tego była decyzja czeskich władz o **wydaleniu 18 pracowników ambasady rosyjskiej w Pradze**, o czym poinformował premier Czech, Andrej Babiš, wraz z wicepremierem, Janem Hamàček na konferencji prasowej **17 kwietnia 2021 roku**. Do eksplozji doszło 16 października i 3 grudnia, a w wyniku pierwszej z nich dwie osoby zginęły. Według strony czeskiej przechowywana amunicja miała zostać dostarczona na tereny Ukrainy oraz Syrii, co miało być bezpośrednią przyczyną zniszczenia ich przed eksportem. Za sprawców wydarzeń podano dwóch mężczyzn, według ustaleń czeskich służb informacyjnych byli to oficerzy GRU (Główny Zarząd Stanu Generalnego Sił Zbrojnych

Federacji Rosyjskiej – wywiad wojskowy)¹. Wskazani sprawcy mieli być również odpowiedzialny za próbę otrucia Siergieja Skripala oraz jego córki w Wielkiej Brytanii, w 2018 roku. Brak jednak bezpośrednich dowodów tak na odpowiedzialność mężczyzn, jak i na ich obecność na terenie Czech w 2014 roku.

18 kwietnia w godzinach popołudniowych Ambasador Czech w Moskwie, Vitezslav Pivonka, został wezwany do rosyjskiego MSZ, gdzie wręczono mu listę 20 czeskich dyplomatów. Wskazane osoby w ciągu kolejnych 48 godzin miały opuścić Rosję. W komunikacie MSZ napisano, iż jest to protest w związku z nieprzyjaznym aktem władz Czech wobec personelu rosyjskiej misji dyplomatycznej w Pradze². Odpowiedź Rosji pojawiła się **21 kwietnia**. Według słów szefa czeskiego MSW, Jana Hamacek, odpowiedź rosyjskiego MSZ na wydalenie pracowników ambasady Federacji Rosyjskiej w Pradze okazała się „silniejsza niż oczekiwano”. **Wydalenie 20 osób z moskiewskiej ambasady doprowadziło do paraliżu jej działalności (na miejscu zostało 5 dyplomatów oraz 19 pracowników technicznych)**³. Aby móc przywrócić placówkę do sprawnego działania, Czechy zażądały od Rosji, aby wydaleniu czescy dyplomaci otrzymali możliwość powrotu do Moskwy do 22 kwietnia. Minister spraw zagranicznych, Jakub Kulganek zapowiedział, iż w przeciwnym razie liczba pracowników rosyjskiej ambasady w Pradze będzie się zmniejszać⁴. Rzeczniczka rosyjskiego MSZ, Maria Zacharowa, w odpowiedzi na żądania Czech stwierdziła, że czeski rząd urządza „przedstawienie” i zapowiedziała dalsze kroki odwetowe, jeśli Czesi wydalą kolejnych rosyjskich dyplomatów⁵.

30 kwietnia 2021 roku były ambasador Czech w Moskwie, Petr Kolar, wypowiedział się dla mediów polskich w sprawie rosyjsko-czeskiego konfliktu. Według jego stanowiska, **możliwość pojawienia się rosyjskich oficerów na terytorium Czech w 2014 roku, daje przyzwolenie Czechom na mówienie wprost o terroryzmie państwowym, a co za tym idzie – o ataku Rosji na jedno z państw NATO.** Były ambasador w swojej wypowiedzi odniósł się także do wypowiedzi obecnego prezydenta Republiki Czeskiej,

---

¹https://www.mzv.cz/jnp/en/issues_and_press/press_releases/statement_on_the_expulsion_of_russian.html (dostęp: 10.05.2021r).

²<https://www.euractiv.pl/section/bezpieczenstwo-i-obrona/news/rosja-wydala-20-czeskich-dyplomatow-coraz-wiecej-wiadomo-o-sledztwie-ws-wybuchu-w-czeskim-skladzie-amunicji/> (dostęp: 10.05.2021r).

³ <https://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/11184793> (dostęp: 10.05.2021r).

⁴<https://www.reuters.com/world/europe/czechs-threaten-expel-more-russian-diplomats-unless-czech-staff-allowed-back-2021-04-21/> (dostęp: 10.05.2021r).

⁵<https://www.rp.pl/Dyplomacja/210429753-Zaostrza-sie-spor-Rosji-i-Czech-o-dyplomatow.html> (dostęp: 10.05.2021r).

Milosza Zemana, który to zasugerował, iż wybuch w Vrběticach mógł być jedynie wypadkiem⁶. Petra Kolar, tak jak i znaczna część opinii publicznej, uznał to za ujawnienie przez prezydenta jego prorosyjskich poglądów, co doprowadziło do demonstracji na ulicach Pragi⁷.

Głos Polski w sprawie czesko-rosyjskiej

19 kwietnia 2021 roku polski MSZ wydał kolejne oświadczenie, będące **wspólnym stanowiskiem państw członkowskich Grupy Wyszehradzkiej**. Wyrażono w nim „**potępienie dla działań zagrażających bezpieczeństwu suwerennych państw i ich obywateli**”. Ponadto padło w nim również zapewnienie o gotowości wzmocnienia odporności państw przeciw działaniom wywrotowym, tak na poziomie narodowym, jak i we współpracy z państwami sojusznymi. W zakończeniu oświadczenia **ministrowie spraw zagranicznych Polski, Słowacji i Węgier wyrazili solidarność z działaniami podejmowanymi do tej pory przez Czechy**⁸.

7 maja 2021 roku doszło do spotkania ministrów spraw zagranicznych Polski i Czech. Podczas rozmów dwustronnych minister Zbigniew Rau oraz minister Jakub Kulhànek wspólnie potępił działania, które mogą zagrażać bezpieczeństwu suwerennych państw i ich obywateli,

a także zgodzili się co do potrzeby podejmowania dalszych działań w ramach UE oraz NATO na rzecz wzmocnienia odporności. Minister Zbigniew Rau ponownie wyraził pełną solidarność z Czechami w związku z wykrytymi działaniami agentów rosyjskiego wywiadu wojskowego w miejscowości Vrbětica w 2014 roku oraz poparcie dla podejmowanych przez stronę czeską decyzji⁹.

---

⁶<https://wiadomosci.onet.pl/tylko-w-onejcie/wojna-dyplomatyczna-czechy-rosja-to-atak-na-panstwo-nato/s889dlg> (dostęp: 10.05.2021r).

⁷<https://www.reuters.com/world/europe/thousands-czechs-rally-against-president-zeman-over-russia-views-2021-04-29/> (dostęp: 10.05.2021r).

⁸<https://www.gov.pl/web/dyplomacja/oswiadczenie-ministrow-spraw-zagranicznych-grupy-wyszehradzkiej> (dostęp: 10.05.2021r).

⁹<https://www.gov.pl/web/dyplomacja/minister-spraw-zagranicznych-zbigniew-rau-spotkal-sie-z-ministrem-spraw-zagranicznych-republiki-czeskiej-jakubem-kulhnkiem> (dostęp: 10.05.2021r).

Reakcja państw bałtyckich i Słowacji

Podczas rosyjsko-czeskiego kryzysu dyplomatycznego Czechy wezwały swoich partnerów z UE i NATO, aby w geście solidarności również podjęli decyzję o wydaleniu „rosyjskich oficerów wywiadu z ambasad w swoich krajach”. Na ten apel niemal natychmiastowo zareagowały państwa bałtyckie oraz Słowacja¹⁰.

23 kwietnia 2021 roku litewskie ministerstwo spraw zagranicznych wezwało ambasadora Federacji Rosyjskiej na Litwie, by przedstawić decyzję o wydaleniu dwóch pracowników rosyjskiej ambasady. Według doniesień litewskiego MSZ, decyzja została podjęta wraz z partnerami łotewskimi i estońskimi w geście solidarności z Czechami. Ponadto, **ambasada Republiki Litewskiej w Moskwie wyraziła gotowość pomocy ambasadzie Republiki Czeskiej w Rosji w wykonywaniu funkcji**, które na skutek wydalenia czeskich dyplomatów zostały zawieszona¹¹. **23 kwietnia 2021 roku Minister Spraw Zagranicznych Łotwy, Edgars Rinkevics**, podjął decyzję o uznaniu za persona non grata jednego z pracowników ambasady Federacji Rosyjskiej. Za podstawy decyzji podano solidarność z rządem Republiki Czeskiej w związku z nielegalnymi działaniami rosyjskich służb wywiadowczych w Czechach oraz naruszenia popełnione przez wskazanego dyplomatę na terytorium Łotwy. Według oświadczenia łotewskiego ministerstwa spraw zagranicznych, Łotwa jest zainteresowana kształtowaniem stosunków z Rosją w oparciu o wzajemny szacunek i prawo międzynarodowe, jednak działania Rosji od dłuższego czasu wskazują na łamanie tych zasad, przyczyniając się również do pogorszenia poziomu bezpieczeństwa w Europie¹².

Estońskie ministerstwo spraw zagranicznych 23 kwietnia, podobnie jak strona litewska i łotewska, wezwało ambasadora nadzwyczajnego Federacji Rosyjskiej w Estonii, Aleksandra Pietrova, by wyrazić protest w związku z informacjami dotyczącymi wybuchu w składzie amunicji w czeskiej miejscowości Vrbeticy w 2014 roku. W oświadczeniu estońskiego MSZ padło stwierdzenie, iż Rosja rażąco naruszyła prawo międzynarodowe, naruszając przy tym suwerenność Republiki Czeskiej i doprowadzając do śmierci dwóch osób. By wyrazić solidarność z czeskim sojusznikiem, Estonia wydziła jednego z rosyjskich dyplomatów,

---

¹⁰<https://www.dw.com/ru/vesennee-protivostojanie-rossii-i-zapada-diplomatov-vysylajut-domoj/a-57352844> (dostęp: 10.05.2021r).

¹¹<https://www.urm.lt/default/lt/naujienos/lietuva-prieme-sprendima-issiusti-du-rusijos-ambasados-darbuotojus> (dostęp: 10.05.2021r).

¹²<https://www.mfa.gov.lv/ru/novosti/novosti-ministerstva/67864-ministerstvo-inostrannykh-del-ob-yavilo-diplomata-posolstva-rossii-personoj-non-grata> (dostęp: 10.05.2021r).

którego działalność została określona jako „niezgodna z określonymi w Konwencji Wiedeńskiej”¹³.

Słowacja, na wieść o informacji strony czeskiej o udziale rosyjskich oficerów w eksplozji z 2014 roku, **śladem państw bałtyckich wydalila trzech pracowników rosyjskich placówek dyplomatycznych**. O podjętej decyzji poinformował premier Eduard Heger, wskazując, iż jest to gest solidarności ze stroną czeską. Na wieść o decyzji Słowacji, rzeczniczka rosyjskiego MSZ Maria Zacharowa wyraziła rozczarowanie krokiem ze strony Bratysławy, wskazując jednocześnie, iż odpowiedź ze strony Rosji szybko nadejdzie¹⁴. Mimo, iż już dzień po wydaleniu rosyjskich dyplomatów z Łotwy, Litwy oraz Estonii pojawiło się oświadczenie rzeczniczki rosyjskiego MSZ, Marii Zacharowej o nadchodzącej odpowiedzi strony rosyjskiej, do spotkania z ambasadorami państw bałtyckich i Słowacji w Moskwie doszło dopiero po niespełna miesiącu¹⁵. **28 kwietnia 2021 roku** do MSZ Rosji wezwano ambasadorów Łotwy, Litwy, Estonii i Słowacji. Ambasadorom krajów bałtyckich przekazano decyzję o wydaleniu dwóch pracowników ambasady Litwy, jednego pracownika ambasady Łotwy oraz jednego pracownika ambasady Estonii w przeciągu 7 dni¹⁶. Tego samego dnia ambasadorowi Republiki Słowackiej złożono zdecydowany protest w związku z deklaracją strony słowackiej. W oświadczeniu opublikowanych na stronie MSZ Rosji określono zarzuty strony słowackiej bezpodstawnymi, a zarzuty przedstawione wydalonym z Bratysławy dyplomatom „absurdalnymi i naciąganyymi”. Ambasador spotkał się również z opinią, iż okazywanie fałszywej solidarności z Czechami w prowokacyjnej antyrosyjskiej kampanii działa na szkodę dotychczas przyjaznym relacjom rosyjsko-słowackim i może utrudnić dalszą bilateralną współpracę. W ramach zasady wzajemności, z Rosji wydalono trzech pracowników słowackiej placówki dyplomatycznej¹⁷.

---

¹³<https://vm.ee/ru/novosti/estoniya-osuzhdaet-narushenie-suverennosti-chehii-i-soobshchaet-chrezvychaynomu-i> (dostęp: 10.05.2021r).

¹⁴ <https://tass.ru/politika/11221661> (dostęp: 10.05.2021r).

¹⁵<https://www.vedomosti.ru/politics/news/2021/04/23/867446-mid-anonsiroval-otvetnie-meri-na-visilku-rossiiskih-diplomatov-iz-stran-pribaltiki> (dostęp: 10.05.2021r).

¹⁶https://www.mid.ru/ru/foreign_policy/news/-/asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/4715659 (dostęp: 10.05.2021r).

¹⁷https://www.mid.ru/ru/foreign_policy/news//asset_publisher/cKNonkJE02Bw/content/id/4715673 (dostęp: 10.05.2021r).

Reakcja rosyjskich mediów

Od czasu wybuchu konfliktu czesko-rosyjskiego, w mediach rosyjskich pojawiło się wiele doniesień o czeskiej rusofobii oraz o staraniach Czech „by zadowolić swoich panów”¹⁸. Jasno pokazuje to, iż strona rosyjska nie wierzy w zarzuty przedstawione przez władze czeskie w sprawie eksplozji w miejscowości Vrbětica. Według słów Iwana Preobrażenskigo, rosyjskiego politologa i analityka współpracującego z czołowymi rosyjskimi gazetami, **konflikt czesko-rosyjski rozgrywa się aktualnie na tle zaostrzenia stosunków między Federacją Rosyjską a Zachodem, a skandal w Czechach jest przykładem dokonywania strategicznych wyborów przez państwa będące pod presją NATO, UE oraz Stanów Zjednoczonych¹⁹.**

W podobnym tonie wypowiedziała się również Rada Federacji (wyższa izba Zgromadzenia Federalnego – parlamentu Federacji Rosyjskiej) dla portalu *Izvestia* twierdząc, iż działania Czech to odwrócenie uwagi społeczności międzynarodowej od amerykańskich prowokacji na Białorusi. Według przedstawicieli Rady Federacji ich podejrzania co do intencji strony czeskiej potwierdza fakt, iż Praga nie zamierza ujawnić Moskwie szczegółów śledztwa w sprawie wybuchów składów amunicji z 2014 roku. Także Maria Zacharowa, rzeczniczka MSZ Rosji jawnie oświadczyła, iż działalność strony czeskiej jest dowodem fałszerstwa służb, a za kampanią informacyjną Czech przeciw Rosji stoją Stany Zjednoczone²⁰.

Ważny głos w dyskusji o powodach wydalenia rosyjskich dyplomatów z Pragi zabrał zastępca dyrektora Instytutu Europy Rosyjskiej Akademii Nauk, Vladislava Belova, **Według niego decyzja podjęta przez czeskie władze uwarunkowana była solidarnością z amerykańskimi sankcjami wymierzonymi przeciw Rosji.** Zwrócił również uwagę, iż Czechy poinformowały o **częściowych rezultatach śledztwa** (w tym o prawdopodobnym uczestnictwie w eksplozji oficerów rosyjskich) dzień po wydaleniu rosyjskich dyplomatów z Polski, co potwierdza skoordynowany antyrosyjski kurs Zachodu²¹.

W sprawie państw okazujących solidarność Republice Czech media rosyjskie wypowiadają się w dość oszczędny sposób, posiłkując się wystąpieniami rzeczniczki

¹⁸<https://ren.tv/news/politika/831342-cheshskii-zhurnalist-o-rusofobii-pragi-gitler-khotia-by-dumal> (dostęp: 10.05.2021r).

¹⁹<https://www.dw.com/ru/kommentarij-posledstvija-vzryvov-v-nehii-budut-zhestche-chem-vysylka-diplomatov/a-57249833> (dostęp: 10.05.2021r).

²⁰<https://iz.ru/1153635/mariia-vasileva-nikolai-pozdniakov/posolskii-otkaz-zachem-chehii-nuzhen-konflikt-s-rossiei> (dostęp: 10.05.2021r).

²¹ <https://tass.ru/politika/11179349> (dostęp: 10.05.2021r).

rosyjskiego MSZ, Marii Zacharowej i oficjalnymi komunikatami rosyjskich placówek dyplomatycznych, znajdujących się na terenach Łotwy, Litwy, Estonii i Słowacji. Pojawiają się również artykuły odnoszące się zbiorowo do działań krajów bałtyckich. Portale donoszące o ich decyzjach w odpowiedzi na kryzys czesko-rosyjski, podtrzymują dyskurs niesprawiedliwych i niczym nie uzasadnionych działań wobec dyplomatów rosyjskich oraz, co za tym idzie, pogorszenia stosunków z każdym z wymienionych krajów²². Wyjątkiem w doniesieniach medialnych okazał się artykuł odnoszący się jedynie do postawy władz Estonii, przedstawiający zaskakująco wrogą reakcję na decyzję o wydaleniu rosyjskich dyplomatów. Dr Natalia Eremina, doradczynie prezydenta Federacji Rosyjskiej specjalizująca się w naukach politycznych i historycznych, komentowała tę kwestię w rozmowie z dziennikarzem portalu *Izvestia*. Strona estońska deklarowała uprzednio chęć ratyfikacji traktatu dotyczącego granicy estońsko-rosyjskiej, jednak, według słów dr Ereminy, Estonia nie była gotowa do jego podpisania, a wydalenie dyplomaty rosyjskiego w geście solidarności z Czechami posłużyło jedynie za pretekst do odroczenia rozmów dot. traktatu²³. Mimo, iż rosyjskie media w swoich publikacjach skupiały się głównie na kwestii Czech, pojawiły się głosy, iż napięcie na linii Praga-Moskwa może doprowadzić również do pogorszenia dotychczas przyjaznych relacji Rosji z krajami bałtyckimi oraz Słowacją.

Podsumowanie

Kwietniowe wydarzenia na linii Moskwa-Praga z pewnością zaliczyć można do najpoważniejszego kryzysu rosyjsko-czeskiego w ciągu ostatnich 10 lat. **MSZ Rosji wyraził wielokrotnie swoje niezadowolenie oraz rozczarowanie postawą Czech, z którymi, jak wielokrotnie było to podkreślane w oficjalnych komunikatach, dotychczas utrzymywano przyjazne relacje.** Dużym zaskoczeniem okazała się przede wszystkim liczba wydalonych dyplomatów, określana jako „bezprecedensowa” w historii stosunków Rosji z państwami Europy Środkowo-Wschodniej. Zaskakujące i rozczarowujące dla strony rosyjskiej okazały się także gesty solidarności pozostałych państw Europy Środkowo-Wschodniej, z których również wydalono pracowników placówek dyplomatycznych. Liczne doniesienia prasowe informują rosyjskich czytelników o bezpodstawnych atakach na Rosję

²²<https://iz.ru/1157997/2021-04-28/rossiia-vyslala-neskolikh-sotrudnikov-posolstv-stran-pribaltiki> (dostęp: 13.05.2021r).

²³Zob. więcej: <https://iz.ru/1157133/andrei-razumovskii/uzhimki-i-pryzhki-zachem-estoniia-vysylaet-rossiiskogo-diplomata> (dostęp: 13.05.2021r).

oraz rosnącej rusofobii Pragi²⁴, a także o skoordynowanej akcji wymierzonej przeciw Rosji przez Stany Zjednoczone i wtórujące im państwa Europy Zachodniej. **Według dyrektora polskiego Ośrodka Studiów Wschodnich, Adama Eberrhardta, kryzys w relacjach czesko-rosyjskich nie tylko może doprowadzić do znacznego pogorszenia relacji w regionie, lecz również prowadzi do nowej dynamiki relacji w regionie, a powrót do poprzedniego poziomu nie będzie już możliwy²⁵.** Pewnym jest, iż sytuacja dziś wymaga ciągłej uwagi i obserwacji, zwłaszcza, że według zapowiedzi rosyjskich ekspertów, w najbliższych miesiącach możemy się spodziewać kolejnych odpowiedzi strony rosyjskiej, między innymi sankcji gospodarczych, wymierzonych w Czechy²⁶. Można spodziewać się również sankcji wymierzonych w państwa bałtyckie, Słowację czy też Polskę, które w dość klarowny sposób okazały Czechom solidarność poprzez swoje oświadczenia oraz wydalenie dyplomatów z placówek na swoim terenie.

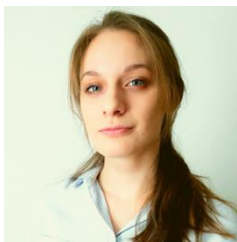
²⁴<https://www.vesti.ru/article/2552258> (dostęp: 10.05.2021r).

²⁵<https://www.polskieradio24.pl/130/8358/Artykul/2720686,Doszlo-do-wywrocenia-czeskiej-polityki-na-rosyjskim-kierunku-Szef-OSW-o-stosunkach-CzechyRosja> (dostęp: 10.05.2021r).

²⁶<https://www.dw.com/ru/kommentarij-posledstviya-vzryvov-v-chehii-budut-zhestche-chem-vysylka-diplomatov/a-57249833> (dostęp: 9.05.2021r).

O AUTORCE

Aleksandra Paluch. Absolwentka studiów licencyjnych na kierunku Dyplomacja oraz studentka trzeciego roku filologii rosyjskiej na Uniwersytecie Gdańskim. Poza studiami działa aktywnie na rzecz organizacji Forum Młodych Dyplomatów. W wolnym czasie zajmuje się nauką dwóch języków obcych i literaturą klasyczną. Zainteresowania badawcze oscylują wokół stosunków polsko-rosyjskich, działań Rosji na obszarze byłego Związku Radzieckiego, a także pracy rosyjskich służb specjalnych.

JEŻELI DOCENIASZ NASZĄ PRACĘ, DOŁĄCZ DO GRONA NASZYCH DARCZYŃCÓW!

Z otrzymanych funduszy sfinansujemy powstanie kolejnych publikacji.

Możliwość wsparcia to bezpośrednia wpłata na konto Instytutu Nowej Europy: 95 2530 0008
2090 1053 7214 0001 tytułem: „darowizna na cele statutowe”.